

KALENDER Fotograaf J.A. Moesman Blik op Utrecht

JEROEN DE VALK
UTRECHT

Uitgestorven straten zonder auto's, flanerende dames onder parasollen en heren met gewichtige knevels. De kalender *Utrecht rond 1900* toont de stad van ruim een eeuw geleden. De kalender, uitgegeven door Het Utrechts Archief, bevat twaalf foto's op groot formaat van J.A. Moesman, een vermaarde fotograaf in die jaren.

Iedere foto van Johannes Anthonius Moesman (1859-1937) zit vol intrigerende details. Neem de prent bij de maand oktober, die van circa 1905 dateert.

Vooran poseert een deftige heer met een hond. Hij draagt een horlogeketting, een wandelstok en een strohoed tegen de zon. Heren en dames van de hogere standen cultiverden namelijk een lichte huid, om aan te geven dat ze geen werk in de buitenlucht hoefden te verrichten.

Vlak achter hem loopt een dame met een kindervagen. Het kan de moeder zelf zijn maar ook een kindermeisje. Dienstmaagden kregen immers veelal de gebruikelijke maar nog toonbare kleding van hun 'mevrouw', weet Utrechts Archiefmedewerker Nettie Stoppelingen.

De passanten bevinden zich in de Voorstraat, op de hoek bij de Predikerherenstraat. Vlak boven de dame bevindt zich een reclamebord met de woorden 'NV De Model-Boerderij / Het Huis ter Aa'.

Het bedrijf, zo vermeldt het bord, verkocht 'rauwe melk': ongekookte melk, direct afkomstig van de boer. Helemaal op de achtergrond is de gloednieuwe watertoren aan het Lauwerhof te zien; tegenwoordig het onderkomen van het Waterleidingmuseum.

Andere prenten van de fotograaf de vader van schilder Joop Moesman - tonen flanerende notabelen in het ook al nieuwe Wilhelminapark. Het gewone volk is hier aanwezig in de gedaante van verkopers die loodzware handkarren voor zich uit duwen.

Hij fotografeerde netten kinderen-jongens in matrozenpak, meisjes met lange rokken en zwarte kousen - op de Vismarkt, met op de achtergrond de Dommstoren, die deels in de steigers staat.

Een arbeidersmeisje op klompjes, een doos met te bezorgen artikelen onder haar arm, op de Voorstraat waar toen nog Tramlijn 4 doorheen reed. In het midden troont trots Centraal Apotheek De Liefde, een gebouw waarin nu - een eeuw later - wederom een apotheek is gevestigd.

Utrecht was een lege, stille stad, waarin dienstmeisjes over de hele

Een heer poseert op de hoek van de Voorstraat en de Predikerherenstraat, circa 1905. FOTO A.J. MOESMAN

breedte van de straat hun tapijten ieder jaar een fotoselectie in kalenderform uitbrengen. Het archief loopt hiermee vooruit op de opening van een eigen winkel in de

Hamburgerstraat, in ongeveer mei 2008.

De kalender 'Utrecht rond 1900' (23,50 euro) is verkrijgbaar bij onder meer Het Utrechts Archief, Alexander Numankade 199 - 201, www.hetutrechtsarchief.nl. De kalender werd gemaakt in samenwerking met Catch Projecten, Domstraat 5-19, waar hij ook te koop is.

bracht stadsleven in beeld van rond 1900

Johannes Anthonius Moesman

Foto's als prentbriefkaart verkocht in eigen winkel

De fotograaf J.A. Moesman (1859-1937) was in zijn tijd een bekende persoon in Utrecht. Johannes Anthonius Moesman had een eigen drukkerij op de Voorstraat en opende in 1894 een winkel in prenten aan de Neude, nummer 4.

Hij had veel belangstelling voor zijn stad en fotografeerde geregeld de oude binnenstad van Utrecht:

vooral de Neude - waar immers zijn winkel was gevestigd - en de directe omgeving daarvan.

Van veel van zijn foto's drukte hij prentbriefkaarten, die hij in zijn winkel verkocht. Het Utrechts Archief bezit een grote collectie Moesmanfoto's; een deel ervan is te vinden op www.hetutrechtsarchief.nl.

Moesman trouwde pas in 1905 en kreeg één kind: Joop Moesman (1909-1988), die zich zou ontwikkelen tot een vermaard kunstschilder. Moesman junior schilderde surrealistisch, vaak erotisch getint werk. Vaak maakte hij als voorstudies eerst foto's van letterlijk schilderachtige locaties, voordat hij zijn penseel ter hand nam.